

וְעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹת
בְּתוֹךְ אוֹת, דְּרָכּוֹ וְטַבְעוֹ שֶׁל עוֹלָם
שֶׁהַמַּיִם קְלִילִים וְהָאָרֶץ כְּבֵדָה,
וּמִי שֶׁהוּא כְּבֵד, יוֹרֵד לַמַּטָּה,
וְהַקְּלִיל עוֹלָה לַמַּעְלָה, אֲבָל
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לְהִרְאוֹת
אוֹתוֹתָיו וּמַעֲשָׂיו לְבְנֵי הָאָדָם,
הַרְכִּיז וְהוֹרִיד הַמַּיִם שֶׁקְּלִילִים
לַמַּטָּה, וְהָאָרֶץ שֶׁהִיא כְּבֵדָה,
הַעֲלָה לַמַּעְלָה עַל מַה שֶׁקְּלִיל. זֶהוּ
מַה שֶׁכְּתוּב (תהלים קלו) לְרַקַּע הָאָרֶץ
עַל הַמַּיִם. פְּלוֹמֵר, הַמַּיִם שֶׁהֵם
קְלִילִים - לַמַּטָּה, וְהָאָרֶץ שֶׁהִיא
כְּבֵדָה - לַמַּעְלָה.

וְעוֹד, שֶׁמִּבֵּין הַמַּיִם נִרְאָתָה וְיִצְאָה
הַיִּבְשָׁה, שְׂאִין דְּרָף הָאָרֶץ לְהַעֲלוֹת
מִתּוֹךְ מַיִם יִבְשָׁה, אֲלָא לַחוּת,
וּכְשֶׁהַעֲלָה יִבְשָׁה מִבֵּין הַמַּיִם, קָרָא
שְׂמָה אָרֶץ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (בראשית ז)
וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיִּבְשָׁה אָרֶץ.

וְשֵׁנָה, ז' שְׁמוֹת קָרָא לָהּ: אָרֶץ,
אֲדָמָה, גֵּיא, נְשִׂיָה, צִיָּה, אֲרָקָא,
תַּבַּל. גְּדוֹל שֶׁבְכֻלָּם תַּבַּל, שֶׁכְּתוּב
(תהלים ט) וְהוּא יִשְׁפֹּט תַּבַּל בְּצִדְקָה.
זֶהוּ שֶׁכְּתוּב אֲשֶׁר שֵׁם שְׁמוֹת
בְּאָרֶץ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שְׁבַע
רְקִיעִים בְּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
כְּנֻגְדָם בְּרָא שְׁבַע אֲרָצוֹת, וְשִׁנּוּ,
אָרֶץ אַחַת מִמֶּשׁ הוֹצִיאוּ הַמַּיִם,
וּמִמֶּנָּה נִתְּהוּ שְׁבַע אֲרָצוֹת, כְּפִי
שֶׁאֲמַרְנוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הַמַּיִם הָיוּ הִיסוּד
שֶׁל הַכֹּל, מִשּׁוּם שֶׁמִּצְאָנוּ שֶׁעַקֵּר
כָּל מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית שֶׁלוֹ הָיוּ מִן
הַמַּיִם, וְשִׁנּוּ, בַּתְּחִלָּה הָיוּ הַמַּיִם
מִפְּנֵי תַחַת הַשָּׁמַיִם, עַד שֶׁנֶּעַר
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּהֶם, וְהִכְנִיסָם
וְאִסְּפָם אֶת מְקוֹם אֶחָד. זֶהוּ
שֶׁכְּתוּב (בראשית א) יִקְוּ הַמַּיִם
מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם אֶחָד
וְתִרְאָה הַיִּבְשָׁה. וְלֵאחֲרַי כִּי
נִתְּפָזְרוּ כְּמִתְחַלְּהָ, וְרַקַּע הָאָרֶץ עַל
הַמַּיִם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (תהלים קלו) לְרַקַּע
הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.

וְעַבְרָה קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא אֶת בְּגוֹ אֶת, אוֹרְחִיהָ
וְטַבְעִיהָ דְּעֵלְמָא, דְּמִיָּא קְלִילָן, וְאֲרַעָא
יִקְרָא. וּמֵאֵן דְּאִיהוּ יִקְרָא נְחִית לְתַתָּא.
וְקְלִילָא סְלִיק לְעֵילָא. אֲבָל קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ
הוּא, לְאַחֲזָאָה אֶתוּהִי וְעוֹבְדוּי לְבְנֵי נְשָׂא,
אֲרַכִּין וְאַנְחִית מִיָּא דְקְלִילָן לְתַתָּא, וְאֲרַעָא
דְּאִיהִי יִקְרָא, סְלִיק לְעֵילָא, עַל קְלִילָא. הִדָּא
הוּא דְכְּתִיב (תהלים קלו ו) לְרוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם.
פְּלוֹמֵר, מִיָּא דְאִינוּן קְלִילִין, לְתַתָּא. וְאֲרַעָא,
דְּאִיהִי יִקְרָא, לְעֵילָא.

וְעוֹד, דְּמִבֵּין מִיָּא אַחְזִי וְאַפִּיק יִבְשָׁתָא, דְּלִית
אֲרַח אֲרַעָא לְאַסְקָא מְגוֹ מִיָּא יִבְשָׁתָא,
אֲלָא לַחוּתָא. וְכַד אֲפִיק יִבְשָׁתָא מִבֵּין מִיָּא,
קָרָא שְׂמָה אָרֶץ. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, וַיִּקְרָא
אֱלֹהִים לַיִּבְשָׁה אָרֶץ.

וְתַנָּא, שְׁבַעָה שְׁמוֹת קָרָא לָהּ: אָרֶץ. אֲדָמָה.
גֵּיא. נְשִׂיָה. צִיָּה. אֲרָקָא. תַּבַּל. גְּדוֹל
שֶׁבְכּוֹלָם תַּבַּל, דְּכְּתִיב (שם ט ט) וְהוּא יִשְׁפֹּט תַּבַּל
בְּצִדְקָה. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (שם מו ט) אֲשֶׁר שֵׁם
שְׁמוֹת בְּאָרֶץ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שְׁבַעָה רְקִיעִים
בְּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּנֻגְדָם בְּרָא שְׁבַעָה
אֲרָצוֹת. וְתַנָּא, אָרֶץ אַחַת מִמֶּשׁ, הוֹצִיאוּ
הַמַּיִם, וּמִמֶּנָּה נִתְּהוּ שְׁבַעָה אֲרָצוֹת, כְּדֹאֲמַרְן.
אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מִיָּא הוּוּ יִסוּדָא דְכּוֹלָא. בְּגִין
דְּאַשְׁפַּחֵן דְּעִיקְרָא דְכָל עוֹבְדוּהִי
דְּבְרֵאשִׁית הוּוּ מִן מִיָּא. וְתַנָּא, בַּתְּחִלָּה הָיוּ
הַמַּיִם מְפוֹזְרִין תַּחַת הַשָּׁמַיִם, עַד שֶׁנֶּעַר
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּהֶם, וְהִכְנִיסָם וְאִסְּפָם אֶל
מְקוֹם אֶחָד. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, יִקְוּ הַמַּיִם
מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם אֶחָד וְתִרְאָה
הַיִּבְשָׁה. וְלֵאחֲרַי כִּי נִתְּפָזְרוּ כְּמִתְחַלְּהָ, וְרַקַּע
הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (שם קלו ו)
לְרוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.

אמר עולא, וכי למה צריך כסד? חסד, שכתוב לרקע הארץ על המים כי לעולם חסדו? אמר רבי יוסי, חסד גדול עשה הקדוש ברוך הוא בעולמו שהעמיד הארץ על המים, שאלמלא לא היתה הארץ מלמעלה, היתה העולם מטושטש בבת אחת.

אמר רבי חסדא, אלמלא כן, לא היו בני אדם נוטעים וחורשים וזורעים. עכשו שהארץ למעלה, נוטעים וזורעים, והארץ עומדת בכחה ובקיימה מפני לחות המים אשר מתחת לארץ. ומלמטה יוצאים כמה נהרות, כמה מעינות, כמה מקוואות, לדשן כל העולם ולהצמיח הכל, וזהו החסד שעשה הקדוש ברוך הוא עם בריותיו ועם כל העולם.

שנו רבותינו, יום אחד היה יושב רבי שמעון בכניסת השער של לוד, והיו שם רבי יוסי ורבי חגי ורבי אלעזר בנו. בא רבי פנחס, אמר להם, הנה מאור המשנה בא. קם רבי שמעון והושיבו אצלו. אמר לו, מה היום הזה משאר הימים שאתה שותק, ואין פיך מנשף מתיקות של דבש החכמה?

אמר לו, הייתי מסתפל בלבי, זה שאמר יחזקאל (יחזקאל א) ואשמע קול כנפיהם כקול מים רבים כקול שדי, שקל אותו למים רבים, ושקל אותו לקול שדי, ומזה נשמע שקול מים רבים הוא כקול שדי. אמר לו, על זה תמהתי עליך, שלא היו שפתותיך מרחשות בסודות עליונים.

אמר לו, הרי סוד המרכבה הקדושה הוא. בא וראה, ששנינו במשנה שלנו, ארבעה מלאכים קדושים נוסעים במסע פסא הכבוד של המלך הקדוש, ומי הם המלאכים? אותם שנקראו

אמר עולא, וכי למאי צריך חסד הכא, דכתיב לרוקע הארץ על המים כי לעולם חסדו.

אמר רבי יוסי, חסד גדול עשה הקדוש ברוך הוא בעולמו, שהעמיד הארץ על המים, שאלמלא לא היתה הארץ מלמעלה, היתה העולם מטושטש בבת אחת.

אמר רב חסדא, אלמלא כן, לא היו בני אדם נוטעין וחורשין וזורעין, עכשו שהארץ למעלה, נוטעין וזורעין, והארץ עומדת בכחה ובקיימה, מפני לחות המים אשר מתחת לארץ. ומלמטה יוצאין כמה נהרות, כמה מעינות, כמה מקוואות, לדשן כל העולם ולהצמיח הכל. וזהו החסד שעשה הקדוש ברוך הוא עם בריותיו, ועם כל העולם.

תנו רבנן, יומא חד, הוה יתיב רבי שמעון אבבא דתרעא דלוד, והוה תמן רבי יוסי ורבי חגי ורבי אלעזר בריה. אתא רבי פנחס, אמר להו הא בוצינא דמתניתא אתי, קם רבי שמעון אותביה גביה. אמר ליה, מאי יומא דין משאר יומין, דאת שתיק, ולית פומך מנשף מתקא דדובשא דחכמתא.

אמר ליה, מסתפל הוית בלבאי, האי דאמר יחזקאל, (יחזקאל א כד) ואשמע קול כנפיהם כקול מים רבים כקול שדי, שקל ליה למים רבים, ושקל ליה לקול שדי, ושמע מינה כקול מים רבים, כקול שדי הוא. אמר ליה על דא תוהנא עלך, דלא הוה שפותיך מרחשין ברזין עלאין.

אמר ליה הא רזא דעובדא דרתיכא קדישא הוא. תא חזי, דתנן במתניתין דידן, ארבע מלאכין קדישין, נטלין במטלנוהי דכורסא יקרא דמלכא קדישא, ומאן אינון מלאכין. אינון דאתקרוין חיותא קדישא.

חיות הקדש, וארבעה הללו הם נכבדים ועליונים על כל שאר המלאכים, פרט לאחד.

ויש אומרים שאחד הוא מארבעה הללו, ולא כף הוא, שכף מצאנו בספר החכמה של המלך שלמה. וא"ל הארבעה, כאשר מתפנסים בכנוס במסעיהם, נשמע בכל הרקיע קול מסעם בקול מלאכים רבים ועליונים, שנקראים אלף אלפים ורבוא רבבות, ובקול ההוא של שמש האחד ההוא, שמשמש לפני המלך העליון, והכנוס ההוא שהם מתפנסים, בזמן שבא להשפיע עליהם הטוב והכבוד של מלכם.

בכה רבי פנחס ואמר, במפתח של הפותחים חקוקים האוצרות שחתומים, בכאשר הם עולים היית. בבקשה ממך, השלם הפסוק!

אמר, (שם) קול המלה בקול מחנה. מה זה קול המלה? כף שנינו, שפאשר משבחים את הקדוש ברוך הוא, כל דבור שהם משבחים לפניו, כדבור של תשבחתם של מחנה ישראל, כאשר משבחים אותו למטה.

בעמדם תרפינה כנפיהן (שם), הבעמדם הזה כמו (איוב לב) עמדו ולא ענו עוד. שפאשר מחנה ישראל הזה אין משבחים את הקדוש ברוך הוא למטה, מיד תרפינה כנפיהן, מתרפה כחם של הכנוס הקדוש הזה, ואין להם כח לשבח תשבחת שלמה לפניו.

ועוד פסוק אחר שמסייע לזה, שפכתוב (יחזקאל א) ויהי קול מעל לרקיע אשר על ראשם וגו'. ויהי קול, זה קולו של יעקב. כשמרבין בתפלה, להיכן עולה? מעל לרקיע אשר על ראשם של חיות, ששם מנחת תפלתן של צדיקים.

ואילין ארבע, אינון יקירין ועילאין על כל שאר מלאכין, בר מחד.

ואית דאמרי דחד הוא מאילין ארבע, ולא כף הוא, דהכי אשפחן בספרא דחכמתא דשלמה מלכא.

וא"ל ארבע פד מתפנפי בכינופייא במטלניהון, משתמע בכל רקיעא קל מטלניהון, כקל מלאכין סגיאין עילאין, דאתקרון אלף אלפין, ורבו רבון. וכההוא קלא דההוא שמשא חד, דמשמש קמיה דמלכא עילאה. וההוא כינופייא דאינון מתפנפי, הוא בעידנא דאתי לאשפעה עליהון טיבו ויקר מלכהון.

בכה רבי פנחס ואמר, בקלידא דקלדיטין, גליפין דאמיד נתוזריטא, בכד מסתלקין הויטא. במטו מינה אשלים פסוקא.

אמר, (יחזקאל א כד) קול המולה בקול מחנה. מאי קול המולה. הכי תנינן, דכד משבחין לקודשא בריהו הוא, כל מלה דאינון משבחין קמיה, כמלה דתושבחתא דמשרייתא דישראל, פד משבחין ליה לתתא.

בעמדם תרפינה כנפיהן, האי בעמדם, כמו (איוב לב טז) עמדו ולא ענו עוד. דכד האי

משרייתא דישראל לא משבחין להקדוש ברוך הוא לתתא, מיד תרפינה כנפיהן. מתרפן חיליהון דהאי פנופייא קדישא, ולית להו חילא לשבחא תושבחתא שלימתא קמיה.

ועוד קרא אחר דמסייע להאי, דכתיב (יחזקאל א כה) ויהי קול מעל לרקיע אשר על ראשם

וגו', ויהי קול זה קולו של יעקב. כשמרבין בתפלה להיכן סלקא, מעל לרקיע אשר על ראשם של חיות, ששם מנחת תפלתן של צדיקים.